

**TISKOVINA
POŠTNINA
PLAČANA
PRI POŠTI 1119
LJUBLJANA**

VIHARNIK

Letnik XLV – junij 2020, št. 2
ISSN 1318-9484

Javornik nad Črnim vrhom

Foto: Darja Pintarič

Iz vsebine:

Uvodnik
Občni zbor PD Viharnik
Poročilo o delu upravnega odbora
Člani poročajo o izletih
Ledenik Perito Moreno v Patagoniji
Literarni kotiček
Člani priporočajo v branje
Utrinki iz narave

Prva številka glasila v tekočem letu izide v začetku februarja (gradivo za občni zbor), ostali dve številki pa **v prvi polovici meseca junija in v prvi polovici meseca decembra**. Vaše prispevke za objavo pričakujemo do sredine meseca maja oziroma do sredine novembra na naslov: sleitgeb4@gmail.com

Uredili: Simona Leitgeb in Aleksandra Igljč Šef, lektorirala: Ema Miklavič
Uredniški odbor: Simona Leitgeb, Viktorija Grašič Bole

UVODNIK

Drage/-i planinke in planinci viharniki,

marec je in sedim pred računalnikom ter razmišljam o izletih, družbi, naravi, hribih, gozdovih, žuborečih potočkih, soncu ..., ki nam polzijo med prsti, ker moramo biti zaprti v svojih domovih in se ne smemo družiti.

Koliko lepih izletov je in bo še moralo odpasti? Zamenjujejo jih telovadba v dnevni sobi in na balkonu ter sprehodi po bližnji okolici v upanju, da ne prekoračimo meje sosednje občine in tako tvegamo, da nas ustavijo in zaslišijo varuhi zakona.

Kljub mrtvilu in posebnim življenjskim razmeram, ki so kot iz znanstvene fantastike, pa so vrtnički urejeni, sadno drevje počasi cveti, listje poganja, ptički pojo kot nikoli poprej, kot da se nič zastrašujočega ne dogaja ... In to nam daje upanje, da bo kmalu konec prepovedi, da bomo lahko zopet zaživelili naše staro, svobodno in ljubljeno življenje!

Prva fotografija prikazuje Rožnik v času karantene, ko srečaš le redarje in policijo ali redke sprehajalce. Zdi se vse tako drugačno, ko na vrhu nekdo pometa po zaprašenih klopeh, ker jih nihče ne uporablja in jih nameravajo prebarvati. Ali ko srečaš pet žensk azijskega porekla in te kar stisne pri srcu, posebno zato, ker se smejejo in izgledajo sproščene, kljub omejitvam. In ko se izmikamo drug drugemu in smo rahlo slabe volje, če smo se prisiljeni preveč približati osebi, ki se sprehaja tako kot mi ... Kljub vsemu pa je bila prodaja flancatov, potic, prest in nekaj hladne in tople pijače skozi malo okno z rešetkami nekaj novega in razveseljujočega ter znak, da se stvari počasi izboljšujejo, kar nas je neizmerno razveselilo!

Druga fotografija pa je z Barja, iz neke bolj neznane makadamske poti, ki jo je prijateljica odkrila iz obupa, da se imamo vsaj kje sprehoditi in nadihati svežega zraka, ki je v tem času občutno bolj čist. Na tej krožni poti do sedaj še niso potegnili traku, ki bi pomenil prepoved gibanja in novo omejitev, tako kot so to naredili na toliko drugih poteh, ki bi utegnile biti preveč obljudene.

Zavest, da pravilno ravnamo, je skoraj toliko močna kot želja po tem, da se nam povrne naše prejšnje življenje, da se ponovno srečamo z naravo in družbo, in da uresničimo vsaj nekaj letošnjih Viharnikovih izletov!

OBILO POTRPLJENJA, POGUMA IN HUMORJA VAM ŽELIM!!!

**Urednica
Aleksandra Iglič Šef**

Samevajoči Rožnik

Foto: Aleksandra Iglič Šef

Kalužnice na barju

Foto: Aleksandra Iglič Šef

OBČNI ZBOR

OBČNI ZBOR PLANINSKEGA DRUŠTVA VIHARNIK

Leto je minilo in spet smo se stari znanci in prijatelji v petek, 21. 2. 2020, srečali na rednem letnem občnem zboru Planinskega društva Viharnik. Tako kot že nekaj let prej smo se dobili v prostorih Mestne občine Ljubljana na Rozmanovi ulici 12.

Vsi, ki so skrbeli za organizacijo občnega zbora, so seveda prišli že uro pred začetkom srečanja, Milka in Vida pa sta bili ves čas zelo zaposleni s pobiranjem članarine za letošnje leto. Dvorana se je počasi polnila.

Viharniki prihajajo na občni zbor
Foto: Viktorija Grašič Bole

Otvoritev občnega zbora

Predsednik društva je pozdravil vse navzoče člane
Foto: Dušan Radovanović

Na začetku občnega zbora smo se viharniki z minuto molka spomnili viharnikov, ki so nas lani zapustili. Še posebej je predsednik Grega izpostavil našega zelo aktivnega markacista Marjana Kurenta. Pridni viharniki pa so pripravili tudi predstavitev slik naših pohodov v lanskem letu.

Zbralo se nas je dovolj (53 članov) in predsednik društva Grega Rihar je predlagal sprejem dnevnega reda občnega zbora in izvolitev delovnih teles zbora. Njegov predlog je bil soglasno sprejet. In kdo bo letos vodil občni zbor, kdo bo predsednik delovnega predsedstva? Ja, kdo drug kot Ema, ki zna tako samozavestno in hitro voditi občni zbor. V šali mi je zaupala, da se sprašuje, če bo dosmrtno vodila občne zборе viharnikov. Poleg nje sta bili v delovnem predsedstvu še Ljuba Prezelj in Marina Trošt.

Delovno predsedstvo in predsednik PD
Foto: Dušan Radovanović

Poročila o delu Planinskega društva Viharnik v letu 2019

Predsednik društva **Gregor Rihar** je podal nekaj najbolj pomembnih informacij o **delovanju društva in o delu upravnega odbora** v lanskem letu.

V letu 2019 smo imeli 169 članov, 153 rednih in 16 pridruženih članov, članstvo se povečuje. Upravni odbor je sprejel sklep, da se rok za prijavo na izlete, če ni drugače določeno, premakne s četrтка pred izletom, na sredo pred izletom do 21. ure. Izletov se lahko udeležujejo tudi tisti, ki niso člani Planinske zveze Slovenije, vendar imajo člani pri prijavi prednost.

Pogovarjali smo se o ideji, da bi za zahtevnejše izlete kupili nekaj planinske opreme – samovarovalne komplete, čelade, plezalne pasove, cepine. Ker pa je zelo malo izletov, kjer bi takšno opremo potrebovali, smo se odločili, da udeležence napotimo, da si opremo izposodijo v trgovinah s planinsko opremo.

Udeleženci izletov niso vedno pripravljene pisati prispevkov o izletih za glasilo Viharnik. To je tudi razlog, da bodo letno izšle le tri številke, dve običajni in ena številka za sklic občnega zbora. Tiskano glasilo Viharnik bo ostalo za tiste člane, ki ga želijo prejemati v takšni obliki in bodo poleg članarine plačali še 3 EUR.

Pogojev, da obdržimo markacijsko sekcijo in skrbništvo nad potjo Kanonir-Javorniški preval, že nekaj časa ne izpolnjujemo več. Občni zbor bo odločal o ukinitvi markacijske sekcije in ukinitvi skrbništva planinske poti.

V letu 2019 smo ponovno prešli na program izletov za obdobje koledarskega leta, zato smo program izletov sprejeli konec lanskega leta.

Finančno poročilo za leto 2019 je predstavila predsednica Nadzornega odbora **Nevenka Kanduč**. Nenačrtovanih odhodkov nismo imeli, prihodki so preseglji odhodke. Ob koncu leta je bilo na računu 2.818,89 EUR.

Koordinator vodnikov Štefan Rojina je poročal, da je bilo leto 2019 uspešnejše kot leto 2018. Število udeležencev na izlet se je s 13 povečalo na 17, izvedba izletov je bila 72,10-odstotna. Vzrok za odpadle izlete so bile neugodne vremenske razmere. Štefan je poudaril, da bi v društvu potrebovali še enega vodnika.

Predstavniki Tacenske sekcije Zdravko Melanšek je povedal, da so tudi v letu 2019 delovali po ustaljenih tirnicah, število članov je malo upadlo, izletov se je v povprečju udeleževalo 15 članov, izvedli so 59 izletov.

Viktorija Grašič Bole se je v imenu **uredniškega odbora glasila Viharnik**

zahvalila za vse prispevke in povedala, da je pripravljenost pohodnikov za pisanje prispevkov vedno manjša. Zato se je UO PD Viharnik odločil, da letno namesto štirih izidejo tri številke glasila Viharnik.

Marija Kastelic – naravovarstveni odsek – je bila odsotna, poročilo o delovanju je opisano v glasilu Viharnik št. 1.

Predsednica delovnega predsedstva je povedala, da poročila markacijskega odseka ni, ker je markacist Marjan Kurent v preteklem letu umrl, da pa je predsednik v svojem poročilu že podal poročilo in probleme sekcije.

Delovna predsednica je dala besedo predsednici **nadzornega odbora Nevenki Kanduč**. Nadzorni odbor se je sestal januarja, pregledali so finančno poročilo, izdatki so bili racionalni in v skladu z dejanskimi potrebami.

Vsa poročila organov društva so bila soglasno sprejeta.

Delovna predsednica je dala besedo predstavnici **MDO Marinki Stepic Koželj**, ki nas je pohvalila za veliko udeležbo na izletih in za podmladek, in nam čestitala za finančno poročilo. Razumela je naše težave z markacijsko sekcijo in povedala, da je le ena četrtnina obiskovalcev naših planin članov planinskih društev. Zaželela nam je uspešno delo še naprej.

Program dela in finančni načrt za leto 2020

Program izletov, ki so ga vsi člani dobili decembra 2019, je predstavil Štefan Rojina. Izleti so pestri in raznovrstni in vsak lahko najde kaj zase. Program izletov in finančni načrt za 2020 sta bila soglasno sprejeta.

Ukinitiv markacijskega odseka

Zakon o planinskih poteh zahteva, da ima društvo, ki je skrbnik poti, najmanj dva markacista z opravljenim izpitom, vodja markacistov pa najmanj B kategorijo. Teh pogojev naše društvo ne izpolnjuje. Odgovornosti za upravljanje poti Kanonir-Javorniški preval tako ne moremo prevzeti. Občni zbor je sprejel predlog Upravnega

odbora, da se društvo odpove skrbništvu poti Kanonir-Javorniški preval in da se ukine markacijska sekcija, ter se glede na te sklepe spremeni Pravila PD Viharnik.

Volitve predsednika, upravnega odbora, nadzornega odbora, uredniškega odbora in častnega razsodišča

Dvoletni mandat je potekel vsem organom planinskega društva. Občni zbor je zato najprej sprejel sklep, da se razreši predsednika, člane upravnega odbora, nadzorni odbor, uredniški odbor in člane častnega razsodišča, in da se izvoli nove organe društva.

Povabila za sodelovanje v novih organih planinskega društva so bila objavljena v glasilu Viharnik, na spletni strani in na Facebook strani planinskega društva. Predsednica delovnega predsedstva je vse prisotne člane pozvala h kandidaturi za katerokoli funkcijo. Odziva ni bilo, povedala je, da je Upravni odbor pripravil rezervne kandidate.

Upravni odbor je za predsednika predlagal dosedanjega predsednika Gregorja Riharja. Predlog je bil soglasno sprejet.

Soglasno so bili potrjeni tudi vsi kandidati za ostale organe društva.

Upravni odbor:

tajnica: Julija Prebil Radovanovič
blagajničarka: Milka Zupan
koordinator vodnikov: Štefan Rojina
urednica glasila: Aleksandra Igljč Šef
vodja odseka za varstvo gorske narave: Darja Pintarič
članica: Alenka Hitti

Nadzorni odbor: Ema Miklavič, Andrej Lipušček, Cilka Šinkovec

Uredniški odbor: Aleksandra Igljč Šef – urednica, in članici Simona Leitgeb in Viktorija Grašič Bole

Častno razsodišče: Ljuba Prezelj, Marija Kastelic, Ema Miklavič

Podelitev priznanj

Predsednica je prebrala obrazložitev prejemnikov častnih znakov, podelitev pa je opravil predsednik društva.

Bronasti častni znak Planinske zveze Slovenije je prejela Anica Žmavc

Anica Žmavc

Foto: Dušan Radovanovič

Zlati častni znak Planinske zveze Slovenije prejme Anton Doma (odsoten)

Bronasti častni znak PD Viharnik sta prejela Viktorija Grašič Bole in Zvone Bergant (odsoten)

Viktorija Grašič Bole

Foto: Dušan Radovanovič

Srebrni častni znak PD Viharnik prejme Marija Kastelic (odsotna)

Zlati častni znak PD Viharnik je prejel Andrej Lipušček.

INFORMACIJE UPRAVNEGA ODBORA

Poročilo o delu upravnega odbora

V začetku leta se je UO največ ukvarjal z izvedbo občnega zbora. Treba je bilo pripraviti poročila in gradivo za občni zbor. Iskali smo tudi nekaj novih članov UO, vendar smo uspeli najti samo novo urednico in novo članico uredniškega odbora glasila. Tako bo nekaj članov UO svoje delo nadaljevalo še en mandat. Na občnem zboru je bil sprejet sklep, da se odda pot Kanonir – Javorniški preval drugemu društvu in da se ukine markacijska sekcija. Kot posledica te odločitve je bilo treba tudi malce spremeniti pravila društva. Po zboru smo na Upravni enoti uredili vse potrebno za spremembo pravil in obvestili PZS o tem, da nimamo več markacijske sekcije in da še tej poti odpovedujemo.

Še preden pa je upravni odbor po občnem zboru začel polno delovati, smo morali sprejeti prvi in zelo neprijeten sklep. Zaradi epidemije Covid-19 smo morali do nadaljnjega odpovedati vse izlete društvu. Upamo, da bodo kmalu spet pogoji, da se lahko spet skupaj odpravimo v hribe.

**Predsednik
Grega Rihar**

Andrej Lipušček

Foto: Dušan Radovanović

Predsednica se je v svojem imenu ter v imenu članov predsedstva zahvalila vsem za udeležbo in za uspešno delo občnega zbora ter povabila vse prisotne h tradicionalnemu druženju.

Tradicionalno Alenka vedno priskrbi najboljše kranjske klobase, pa tudi izvrstnega domačega peciva ni manjkalo.

Dober tek!

Foto: Dušan Radovanović

**Članica uredniškega odbora
Viktorija Grašič Bole**

Osamelec na Volovji rebri

Foto: Darja Pintarič

PRISPEVKI NAŠIH ČLANOV O OPRAVLJENIH POHODIH IN IZLETIH

ZIMSKA KOMNA (1520 m), 1. in 2. 2. 2020

V drugi polovici zimskega časa je bela zima še vedno "karantenila" tam nekje nad 1.500 metri višine in nič ni kazalo, da se spusti malo nižje. Žejne in željne pravih zimskih radosti, seveda v varnih pogojih gibanja, nas je navdušilo vabilo, s katerim sta nas Štefan in Grega vabila na dvodnevno zimsko turo na vedno očarljivo Komno. Tokrat nista vabila z osvajanjem visokih vršacev, ki obdajajo Komno, ampak s krpljanjem in spoznavanjem varne hoje v gorah v zimskih razmerah.

V soboto se nas je osem viharnic in viharnikov zbralo ob pol sedmi zjutraj na običajnem mestu – parkirišču na Dolgem mostu. Štefan je bil še žalosten, ker so štirje zadnji dan odpovedali udeležbo, eni so podlegli virusom gripe, drugi virusom lenobe, ki jih je sprožila sivkasta vremenska napoved in sloves mrzle Komne. Januarja 2006 je bila tam gori izmerjena najnižja temperatura minus 41,7 stopinj Celzija.

Na Komno vodi veliko poti, tokrat sta Štefan in Grega izbrala pot od Koče pri Savici. Vožnja do Ukanca je v dobrem razpoloženju, polnem pričakovanj, hitro minila. Pri Koči pri Savici nas je pričakalo prazno parkirišče s strmimi pobočji Komarče v ozadju in svetlo sivo nebo.

Oprtali smo si nahrbtnike, polne toplih oblačil in čokolade, navezali krplice in cepine

In zagrizli smo v kolena na skoraj triurno pot na Dom na Komno (1.520m); 48 duhamornih serpentin in 867 višinskih metrov vzpona. Hodili in živahno klepetali smo po gozdni poti, se veselili vsake premagane serpentine. Kmalu so nas pričakale prve pasti zimskega planinstva - kamnita, kopna pot se je spremenila v zaledenelo, nevarno drsečo površino. Za lažji in varen korak smo si nadeli dereze in začeli hoditi bolj na široko, da se nam dereze niso zatikale ob gamaše oziroma hlačnice.

Dobro nam gre, saj ima Štefan dvanaistzobe dereze

Nadaljujemo s štetjem serpentin, po vsaki serpentine so nasmehi širši, višje smo in več je snega. Juhuhu!

Najprej se nam odpre razgled na Bohinjsko jezero, nato se v daljavi kaže Dom na Komni. Še malo vzpona in tam gori v kraljestvu Zlatoroga nas čaka zimska pravljica in morda najdemo Zlatorogov zaklad.

Končno smo v Domu na Komni, kjer nas s pijačo dobrodošlice pričaka nasmejana in prijazna oskrbnica Mateja. Hitro se razporedimo v sobe, pojemo zaslužen malico iz nahrbtnika in zapustimo udobno koč. Zimska avantura s krpljami se začne. Obujemo "velike noge" – krplje. Štefan nas pouči, da je osnovno gibanje pri krpljanju vlečenje. Z nogo samo toliko dvignemo krpljo, da jo potegnemo tik nad površino snega naprej, nato jo postavimo na sneg in na njo prenesemo težo. In treba je paziti, da so krplje dovolj narazen, da ne zadavimo s krpljo ob krpljo.

Veselo krpljamo – hodimo na velikih stopalih, nekoč lesenih z veliko trakci, danes plastičnih in tehnološko dodelanih za hitrejše obuvanje. Krpljamo po neokrnjeni, v belo odeti naravi in spremlja nas sivo nebo. Sivo nebo nas ne moti, občudujemo belino in spokojnost, ki jo prinaša. Mimo planine na Kraju nadaljujemo po Lepi Komni. Že po nekaj metrih krpljanja navdušeno ugotavljamo, da se nam veliko manj udara v snegu, kar prihrani težave "plezanja" iz snega, in da smo s krpljami hitrejši, manj utrujeni, a dobro razgibani.

Ko Štefan resno pogleda na uro, malo naokoli in v nebo ter reče "čas je...", se obrnemo nazaj proti planini na Kraju. Ustavimo se pri Koči pod Bogatinom, kjer je na programu poučna igrice "Lavinska žolna", ki jo vodi Grega. Na kratko predstavi delovanje žolne, nato pa se sprehodi

okoli koč, skrije globoko v snegu eno žolno, drugo žolno izroči prostovoljki, ki išče pogrešanega v plaz (žolno). Nataša preklopi svojo žolno na iskanje, sledi usmeritvam žolne in hitro najde zasuto žolno. To je preprosto pred in okoli koč, a v plaz... No, na srečo je ARSO napovedal nizko stopnjo nevarnosti plazov, tudi za naslednji dan.

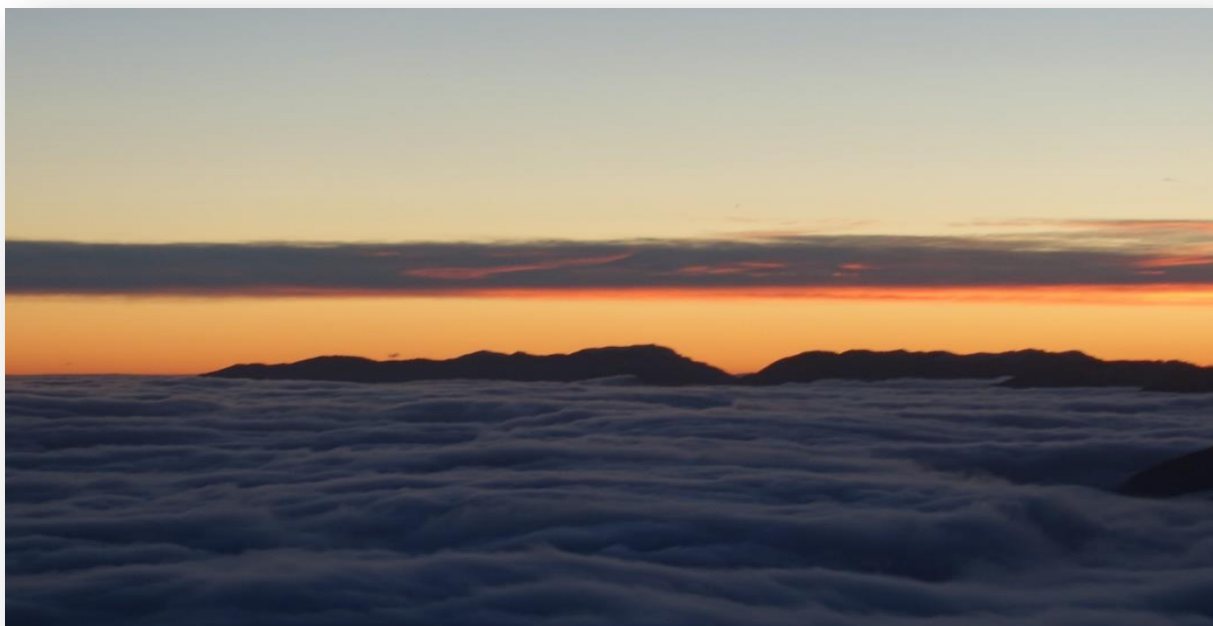

Ah, Štefan spet gleda na uro in naznanja odhod v varno, toplo zavetje Doma na Komni, kjer oskrbnica Mateja pripravlja dobro večerjo.

Ko prispemo v Dom na Komni, ugotovimo, da smo že pošteno lačni. Hitro smo za mizo in na mizi je odlična segedina in nato še boljši štrudel. Sledi družabni večer. Začnemo s kartanjem – Ugani karto. Štefan razloži pravila igre in "štemplanje" se začne. Tisti, ki ugame, katero karto je imel predhodnik, mu pritisne žig, seveda modri žig Komne, a ne v knjižico, ampak na glavo. Nekateri glave hitro postajajo vse bolj modre in zmanjkuje prostora za nove žige. Uh, kako zabavno, polno smeha. Nato spet malo učenja. Štefan pokaže nekaj uporabnih vozlov z željo, da obvladamo vsaj bičev voz in osmico. Skrbnica Mateja hitro opazi, da se mučimo z vozlanjem in nas odreši s pladnjem slastnih, domačih piškotov in s steklenico dobrega rdečega vina. In Štefan že stresa duhovite šale, smeh se nadaljuje, dokler nas ne premaga utrujenost in želja po spancu.

Po tako čudovitem dnevu, ko smo se dodobra razmigali in naužili svežega zimskega zraka, hitro zaspimo, spimo dobro in lepo sanjamo vse do jutra.

Jutro nam postreže s čudovitimi prizori skozi okno spalnic, tistim na višini kar v posteljo. Oskrbnica Mateja odišavi jedilnico z vonjem po jajčkih s slanino in kavi. Rada imam takšna razvajanja, lep uvod v še en zimski dan v hribih.

Okrepljeni z obilnim zajtrkom se odpravimo novim dogodivščinam naproti. Gledamo kažipot in se sprašujemo, ali naj jo mahujemo na levo na Planino Govnjašč ali Mahavšček ali na desno proti Bogatinu ali morda Krnu.

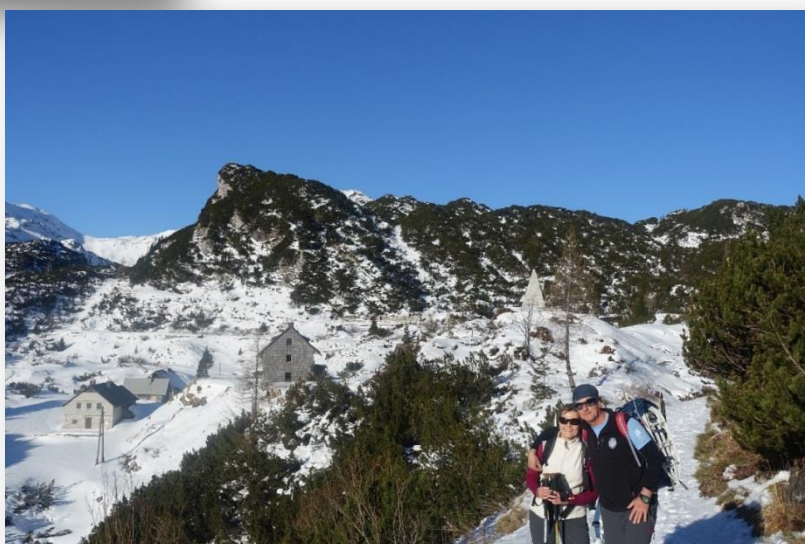

Ja, Komna res ponuja mnogo poti in izzivov in še več sanj. No, vsi ti vrhovi bodo počakali do naslednjic, poleti ali pozimi, danes pa gremo v "šolo" varne hoje pozimi in uporabe cepina. Gremo proti Vratcam (Bogatinskemu sedlu).

Popolna zimska idila, modro nebo in bela snežna odeja, na kateri se v sončni svetlobi lesketajo snežni kristali, še lepše

kot Swarovski kristali.

Nadaljujemo pot mimo Koče pod Bogatinom, ki je bila v času prve svetovne vojne avstrijska vojaška bolnica, in mimo kamnite piramide, spomenika padlim vojakom v prvi svetovni vojni.

Hodimo in uživamo v soncu, zimski tihoti in razgledih gori, doli, naokoli ...

Grega s smučmi zarisuje vijuge v neskončni snežni belini, ostali navdušeno sledimo

Štefan in Grega odkrijeta pobočje z varnim iztekom, ki postane naša učilnica za zaustavljanje zdrs in uporabo cepina. Pridno poslušamo o cepinu in še bolj pridno se praktično preizkušamo v njegovi uporabi. Navdušeno se dričamo in zaustavljamo, prekopicujemo na trebuh, zadiramo komolce v sneg, širimo kolena in dvigujemo čevlje, da ne gre prehitro in predaleč. Pazimo, da ne izgubimo cepina ali se poškodujemo s cepinom.

Odlična učiteljca, odlične učenke, ugodne snežne in vremenske razmere in nagrada je vzpon na bližnji vrh – Predvrh Vrha Gracije. Sledimo Gregi, utrjujemo pridobljena znanja, se brez težav vzpenjamo, zavedajoč se, da zimske gore ne ljubijo hitrih, lahkomiselnih korakov. "Želva je počasna, a vedno varno pride na cilj", je misel, ki je spremljala čolite, bolivijske žene, ko so se vzpenjale na Aconcaguo. Misel, ki si jo je vredno zapomniti.

Na vrhu uživamo v veličini trenutka. Vse se staplja v eno: ponos, navdušenje, občudovanje in spoštovanje širnih prostranstev. Več je naporov, več je radosti. Povezujejo nas lažji in težji koraki, strast do hribov.

Pozdravlja nas veter, uživamo v samoti in tišini ter veličastnih razgledih.

Grega že pripravlja smučke in s pogledom išče varno pot tako za njegov spust s smučmi, kot naš s cepini. Vsi se varno spustimo na izhodišče vzpona in nadaljujemo do Doma na Komni. Tam nas že čaka dobro kosilo. Poslovimo se od prijazne oskrbnice Mateje. Ko zapuščamo Zlatorogovo kraljestvo, nam kuža pomaha z repom za varen korak navzdol.

Pot do Doma pri Savici si krajšamo in lajšamo s kovanjem novih načrtov, seveda planinskih, idej in želja je veliko. Mnogo smo pričakovali, še več doživeli in še več si želimo. Bilo je nepozabno. Hvala Štefan in Grega!

Darja Pintarič
Foto: Darja Pintarič

BRKINI, 22. 2. 2020

Brkini so del Krasa, a so drugačni. Ujeti so med dolino reke Reke na severu, Snežnika na vzhodu in Čičarije na jugu. Narava je neokrnjena in nudi prelepe poglede. Poti in brezpotja je skozi leta soustvarjala reka Reka, značilne razpotegnjene vasi in naselja pa nosijo bogato kulturno in naravno dediščino.

Dolgo časa so bili zapostavljeni in zaostali v razvoju, zato so mladi odhajali v mesta in se izseljevali v Avstralijo in Ameriko. Po drugi svetovni vojni so se pričeli vračati in postopoma oživljati staro tradicijo gojenja sadja, poljedelstva in živinoreje. Brkinci so kleni in zavedni, radi se družijo s svojimi sorodniki in domačini. Na shodih, ki jim pravijo opasila, oživljajo stare navade in običaje, le ti jim ponujajo tudi priložnost za promocijo svojih izdelkov, pridelkov in jedi. Tu so doma jabolka in slive, tu so doma tudi škoromati, najstarejše omenjene maske v Evropi, ki so slikovite in barvite.

V teh krajih sem bila prvič daljnega junija 1976 kot brigadirka. Prišli smo mladi z vseh vetrov bivše Jugoslavije. Delali smo Slemensko cesto po grebenu Brkinov, ki jih je nekaj desetletij prepoznala s svetom. Po teh krajih smo kopali jame za drogove za električno napeljavo in pomagali domačinom pri vsakdanjih opravilih. Na delovišča nas je razvažal avtobus, ki mu danes ne bi mogli več tako reči, šoferja smo klicali Niki Lauda, verjetno z razlogom. Spali smo v takratni šoli v Tatrach in v šotorih, voda v tuših je bila ali pa je ni bilo. Takrat sem prvič videla celo mortadelo in se je s pravimi poznanstvi tudi do sitega najedla. Nosili smo prepoznavne jeans bluze, svojo sem nosila še nekaj let zatem. Tako kot mladinske delovne brigade same, je bila glasnica že skoraj pozabljenih vrlin tovarštva, solidarnosti in uradnega jugoslovanskega gesla bratstva in enotnosti.

Na pustno soboto, 22. 2. 2020, smo se v te kraje podali z našima vodnikoma Štefanom in Vojkom. Plan pohoda je bil pohod skozi Slivje, Slivarske Ponikve, Gavje, Hotiške Ponikve, Hrib nad Mršami, Slivje. Naše izhodišče je bila tipično brkinsko razpotegnjena vas Slivje, ki je tod eno redkih naselij, ki ga domačini niso nikoli zapustili. Vas se ponaša s cerkvijo Sv. Martina, ki je nekaj posebnega zaradi fresk Toneta Kralja. V času najhujšega fašističnega pritiska je slikar Tone Kralj poslikal več cerkva na približno 100 km etnične meje na Primorskem vse od Sv. Višarij do Trsta. Notranjost cerkve Sv. Martina je poslikal z antifašističnimi motivi, fašiste je risal kot klovne in pajace.

Krenili smo na pot in med pašo zmotili ovce, ponije, konje, osle in kokoši. K sreči pa nismo zmotili divjih prašičev, ki domujejo tod naokoli. Pašnik, preko katerega je vodila naša pot, je bil poln sledov njihove igre in prehranjevanja. Uživali smo v raznolikosti poti, razgledov in vonju prebujajoče se pomladi.

Sledili smo Vojku, ki je izjemen poznavalec teh krajev, spotoma nam je razlagal značilnosti in nas opozarjal na podrobnosti, na katere nismo bili dovolj pozorni. Slivje so na meji med Brkini iz fliša, od koder se stekajo potoki in Matarskim podoljem, kjer poniknejo v apnenčastem kraškem svetu. Najprej smo si ogledali Slivarske ponikve, kjer Slivarski potok ponikne v sistem podzemnih jam in se pokaže dobrih 20 km nižje v reki Rižani. Po kraškem svetu smo se povzpeli na vzpetino Gavje, kjer je le malo ostankov gradišča (prazgodovinska naselbina). Spustili smo se v sosednjo dolino k atraktivno divjim Hotiškim ponikvam in v vas Hotična, kjer smo naleteli na »pustno poberijo«.

Iz vasi smo se spet začeli vzpenjati v flišu do samotne cerkve Sv. Panteleja, kjer smo bili veseli, ko smo posedli ob svojih malicah in napitkih. Vsak postanek je lepa priložnost za klepet, izmenjavo vtisov in skupinsko sliko.

Siti in veseli Viharniki po postanku na Hribu nad Mršami smo tik pred odhodom na izhodišče našega pohoda naredili še eno lepo skupinsko sliko, kjer manjka samo fotograf.

Ob povratku v Slivje smo srečali domačine v maskah. Stari in mladi so uživali v tradicionalnem druženju, sladkanju in glasbi. Tudi nam je bilo lepo z njimi, a nas je avtobus že čakal in smo morali dalje.

Nepričakovano smo za druženje z domačini dobili še eno priložnost. Komaj smo se dobro posedli in je avtobus speljal, smo v centru vasi obstali sredi ceste. Šofer je odprl vrata in doživeli smo nepozaben koncert s pogostitvijo. Domači fantje v maskah so zaigrali na svoje inštrumente, dekleta so zapela, mi pa z njimi.

Naša pot se je končala v domači gostilni. Po dobri domači hrani in pijači se je Štefan v imenu vseh Vojku zahvalil za odlično vodenje in druženje. V zahvalo smo mu podarili majico našega planinskega društva.

Vojko, Štefan, kdaj gremo spet skupaj na potep?

Julija Radovanović
Foto: Dušan Radovanović

GORA OLJKA (734 m), 16. 2. 2020

Odkrivanje lepot naše dežele je lahko tudi prav posebna strast. Mnoga potovanja nam prinesejo nov pogled na pokrajine in življenje v njih in naša znanja smiselno bogatijo. Desetletja potujem po Sloveniji, profesionalno, zavezana svoji stroki, spremljam spremembe in novosti v naših mestih in trgih na področju profane in cerkvene arhitekture. Med popotovanji je bila prav gotovo moja najpogostejša pot na Štajersko, od koder izvira moj rod. Na poti med Vranskim in Arjo vasjo se je moj pogled pogosto osredotočil v daljavo na izstopajoč kraški osamelec, hrib v spodnji Savinjski dolini s cerkvijo. To je bila Gora Oljka, ki sem jo prvič obiskala v zgodnji mladosti in imam nanjo prijeten družinski spomin. Velikokrat sem si želela ponovno obiskati to znano romarsko pot. Po upokojitvi sem si zadala za novi življenjski slog pohodništvo in tako me je na ponovno srečanje s to mogočno cerkveno arhitekturo popeljal izlet našega planinskega društva Viharnik.

Pod vodstvom Anice Žmavc smo se 16. februarja 2020 podali na planinski izlet na Goro Oljko. Zapeljali smo se do Rečice ob Paki in se podali na izhodišče za pohod v vasi Podgora, kjer poteka ena od markiranih poti do cilja. Obetal se je prelep dan, primeren za lahko, razgibano pot, ki nas je vodila po kolovozih in cestah do 734 m visokega vrha. Pot (imenovana Matinova pot), ki je trajala 1,30 ure, res ni bila zahtevna, bila je prijetna za druženje in obujanje spominov na že prehojene poti. Vrh na koncu poti nam ni ponudil posebnega razgleda, a pogled na mogočno cerkev sv. Križa, ki se je razgrnila nad nami s svojima mogočnima zvonikoma in vzvalovanim plaščem ostenja, ki obdaja osrednji ovalni tloris cerkve, nas je očarala.

Gora Oljka je dobila ime po sliki Fortunata Berganta v glavnem oltarju, kjer je upodobljen Jezus na Oljski gori.

Povzpeli smo se do cerkve, kjer pa je bogat razgled na vse strani: na jugu na Posavsko hribovje, med drugim na Kum in Mrzlico, na zahodu na Menino, Golte, Smrekovec in Raduho, proti severu na Peco, Uršljo goro, Pohorje in Paški Kozjak. Lep je tudi pogled na Spodnjo Šavinsko dolino od Letuša do Celja, na del Zgornje Savinske doline z Mozirjem, in na del Šaleške doline z Velenjem.

Toliko prelepih in navdihujočih pogledov!

Gora Oljka, ali po starem Križna gora, se prvič omenja v 13. stoletju (leta 1243). Od sredine 17. stol. je na vrhu stal velik križ, zaradi katerega so Gori Oljki pravili tudi Križna gora. Od leta 1753 pa sta na grebenu stali tudi dve kapeli, kapela sv. Jošta in kapela sv. Neže. Cerkev so gradili med letoma 1754 in 1757 na živi skali in sodi med najlepše baročne cerkve v Sloveniji. Baročni slog gradnje potrjuje zunanji plašč ostenja. Impozantna sta dva visoka zvonika ob glavnem vhodu pročelja. Še danes je ohranjeno podzemno svetišče – spodnja cerkev z božjim grobom.

V notranjosti je že omenjeni glavni oltar, ki ga krasi slika Fortunata Berganta, oltar pa je izdelal v 18. stol. celjski pozno baročni kipar Ferdinand Gallo. Njemu lasten stil se kaže v mojstrski kiparski obdelavi razgibanih in slikovitih figur. Oltar zato uvrščamo med veličastne spomenike baročnega kiparstva.

*Pred Božjim grobom v podzemnem svetišču
Foto: Simona Leitgeb*

*Zakrit glavni oltar s fresko F. Berganta
Foto: Simona Leitgeb*

Kot znamenita planinska točka je Gora Oljka vključena v Savinjsko, Šaleško in Polzelsko planinsko pot ter planinsko pot Po poteh Andraža. Tudi Martinova pot v Sloveniji vključuje Goro Oljko.

Ob vzpetini je oskrbovalec planinskega doma poskrbel za možnosti predajanja užitek narave s pogledi kot tudi s svojo posebno gostinsko ponudbo.

Napolnili smo si dušo in telo in poskrbeli tudi za brbončice, skratka uživali.

Nazaj do izhodišča smo se podali po drugi prijetni, razgledov polni krožni poti. Moja želja je bila izpolnjena in hvala za priložnost, da sem jo uresničila v krogu predanih in prijaznih pohodnikov in vodnice Anice Žmavc.

Kot je zapisal lokalni vodnik: "*Lepo je imeti tako lepo pohodniško pot blizu doma, vrh je čudovit, krščanski simboli za vernike in odličen planinski dom.*"

Jadranka Šumi
Foto: Dušan Radovanović

JAVORNIK NAD ČRNIM VRHOM (1240 m), 29. 2. 2020

Na Javorniku nad Črnim vrhom smo pred leti že bili. Tokrat smo se nanj odpravili z druge strani, s Podkrajja pri Colu. Vodil nas je predsednik PD Križna gora, Dušan Plesničar, ki nas je zjutraj pričakal v naselju Podkraj in nas prijazno povabil k sebi domov na kavico in pecivo. Čas je prehitro mineval ob pripovedovanju Dušanovih zgodb, pridružila sta se tudi njegov oče s harmoniko in mama, vsi skupaj pa so nam tudi zapeli.

Čez travnata pobočja in skozi gozd smo se polagoma vzpenjali proti vrhu. Šli smo mimo starega vojaškega bunkerja, kjer se je pot razcepila. Levo gre pot na Sv. Duh in Križno goro kjer smo bili lani, desno pa proti Javorniku. Po dobri poltretji uri hoje smo končno dosegli Pirnatovo kočo malo pod vrhom na višini 1156 m. Koča stoji na sedlu, ki povezuje Javornik in Dedni vrh. Prva lesena je bila postavljena že daljnega leta 1907, ime pa ima po prof. Maksu Pirnatu, prvemu predsedniku idrijske podružnice SPD, ki je imel velike zasluge za razvoj planinstva na tem območju pred prvo svetovno vojno. Leta 1991 je bila nazadnje obnovljena. Na vrhu Javornika stoji lesen stolp, ki so ga postavili lovci in planinci, s katerega je obširen razgled na vzhodni del idrijskega hribovja, notranjskega hribovja, vidi se tudi Krim, Javorniki in Snežnik. Z juga nas gleda Nanos, na zahod pogled zajame Veliki Trnovski gozd s Čavnom in Golaki. Ob dobri vidljivosti seže pogled tudi do morja.

Prijazna oskrbnica nas je postregla z odličnimi domačimi dobrotami in pijačo. Dobro okrepljeni smo se po drugi poti odpravili v dolino in do našega prevoza "Pri stari pošti" in se poslovili od Dušana z željo, da drugo leto obiščemo skupaj še kak neosvojen vrh na tem področju.

Štefan Rojina
Foto: Darja Pintarič

PO POTI RAKIŠKEGA JAMBORA OD RAKITNE DO TRSTA (ideja za izlet)

Naselje in počitniški kraj Rakitna, kjer se boste na kraški planoti (nadmorska višina 800m), obdani z bogatimi gozdovi, lahko nadihali svežega in zdravilnega zraka, je od Ljubljane oddaljen cca 30 km. Rakitna velja za enega najbolj zdravih srednjegorskih krajev v Sloveniji zaradi ugodnih bioklimatskih razmer, ki jih ustvarja mešanje sredozemskih in alpskih zračnih tokov.

Zaradi bogatih gozdov je gozdarjenje najstarejša gospodarska panoga tukajšnjih prebivalcev, na katero so krajani ponosni, zato ne čudi, da so obudili spomin na najslavnejšo hojo iz njihovih krajev.

Po več letih truda Rakičanov je bila junija 2019 ob Rakiškem jezeru postavljena 64 m dolga replika jambora v spomin na izredno naravno znamenitost – hojo izjemnih dimenzij, ki so jo domačini posekali in januarja leta 1894 odpeljali v Trst v pristanišče. Slovenski ladjar Henrik Jazbec jo je odkupil in jo postavil namesto polomljenega jambora na svojo tovorno barko.

Zgodba o tem izrednem podvigu je vaščane Rakitne zelo pritegnila. Letu 2016 so ustanovili Odbor za jamborno cesto. Ob 125. obletnici tega dogodka, leta 2019, so pripravili posebno praznovanje. Ob Rakiškem jezeru so v ta namen postavili repliko jambora v dolžini 64 metrov (sestavljen iz osmih dreves).

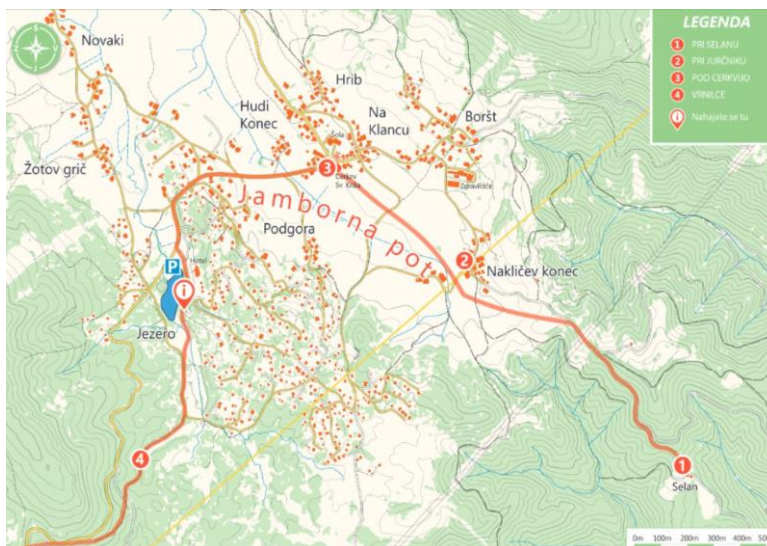
Replika Rakiškega jambora

Foto: Veljko Toman

Ob jamboru je postavljena tabla z zemljevidom poti Rakiškega jambora na Rakitni in poti do Trsta ter kratkim zapisom potovanja jambora velikana. Pet ostalih informacijskih tabel pa z risbami akademskega slikarja, domačina Veljka Tomana, in besedili v slovenskem in angleškem jeziku, podrobneje prikazuje pot jambora velikana od Rakitne do Trsta. V nakladi 800 izvodov je bil lani izdan Vodič po poti Rakiškega jambora.

Od Rakitne do Trsta Iz zloženke
Pot slavnega Rakiškega jambora leta 1894

Zemljevid poti Rakiškega jambora na Rakitni
Foto: Viktorija Grašič Bole

Turistično društvo Rakitna je poskrbelo za označitev poti jambora velikana na območju Rakitne.

Spominska pot Rakiškega jambora od Selana do Vrnilc je dolga 4,3 km, v resnici pa je treba prehoditi nekoliko več, saj se je treba iz začetne ali končne točke vrniti na izhodiščno točko vaše poti.

Pot Rakiškega jambora, ki je potoval od Rakitne skozi Cerknico, Rakek, Planino, Belsko, Landol, Strane, Razdrto, Senadole, Štorje in Sežano do Trsta, so s postavitvijo replike Rakiškega jambora že pred leti počastili tudi pri Kozolcu Toplar pri Belskem pri Postojni. Na tabli piše: Ali veste, da je bil najdaljši jambor, ki je kdaj koli potoval po Jamborni cesti (najstarejši prometni povezavi, ki je potekala čez znamenita Postojnska vrata), težak približno 9 t in je meril 64 m? Njegovo repliko si lahko ogledate tudi pri Kozolcu Toplar pri Belskem. Cesta, ki je potekala od Planine preko zgoraj omenjenih krajev, se je imenovala Jamborna cesta. Preko te ceste so namreč iz okoliških krajev, ki so bogati z gozdom, furmani vozili ladijski les in dolge jambore v pristanišča severnega Jadrana. Rakiški jambor je bil največji med njimi.

Zanimivo pot Rakiškega jambora bo potrebno razviti in v zgodbo pritegniti vse kraje in občine na poti Rakiškega jambora vse do slovenske vasi Križ v Tržaškem zalivu. Tako bi lahko nastal zanimiv meddržavni turistični projekt, v katerega bi vključili zgodovinske, etnografske, kulturne in naravne znamenitosti krajev ob Jamborni cesti. To bi bil gotovo zanimiv del turistične ponudbe na tem območju, hkrati pa pomemben dejavnik utrjevanja lokalne identitete ter priložnost za tesnejše povezovanje Slovencev na Tržaškem in v Sloveniji.

Zgodba o Rakiškem jamboru

Novembra 1893 je bila tovorna jadrnica Bukova dolina močno poškodovana v neurju pri Balearskem otočju. Jadrnica je bila last g. Henrika Jazbeca iz Trsta. Takrat je bil to najbolj znan slovenski ladjar, eden najbogatejših in najvplivnejših. Vihar je potrgal jadra ter zlomil osrednji in zadnji jambor, utonila pa sta tudi dva mornarja. Ladjo so za silo usposobili, da so jo lahko pripeljali v matično luko v Trst, kje so jo nato popravili.

Seveda je g. Jazbec pred tem začel takoj poizvedovati za primerno drevo za glavni jambor. Na Okrajnem gozdarskem uradu v Ljubljani so mu povedali, da bi takšno drevo nemara dobil v Rakitni pri kmetu Opeki.

Kmet Opeka, ogromen mož-lastnik hoje velikanke

Jazbec se je sam potrudil na pot iz Trsta v Rakitno, kjer je izbral primerno hojo in sklenil kupčijo. Po običajnem »glihanju« so se dogovorili za ceno. Od stroškov prevoza je šel najzahtevnejši odsek poti od Rakitne do Cerknice v breme kmeta Opeke, nadaljnji stroški ter vse dodatne priprave pa v breme ladjarja.

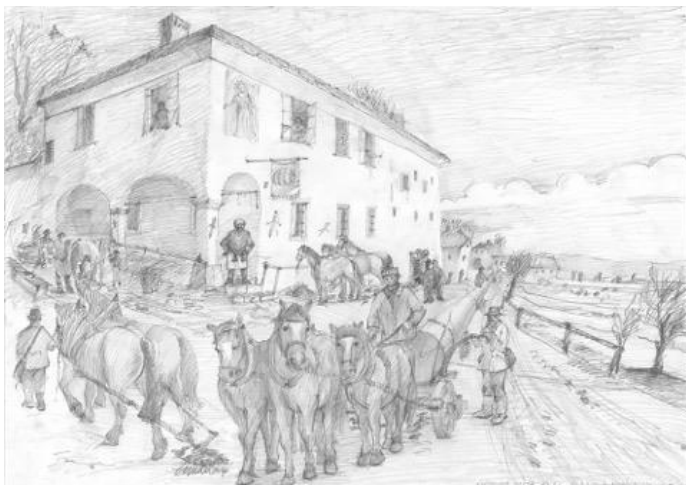
Orjaško hojo so 16. decembra 1893 posekali rakiški gozdarji. Izdelan jambor je bil neznansko dolg, kar 64 metrov, Naložili so ga na 4 preme. Verjetno so za težavno pot čer Vrnilce do Vrh Prezda in naprej čez zaselke do Cerknice vpregli vse vole iz Rakitne. Na tej poti je furmanom pomagalo več kot 30 tamkajšnjih krepkih mož in fantov.

Kjer je bilo možno, so sekali ovinke, da so šli kar naravnost. Jambor so do Cerknice pripeljali v treh dneh. Po ravnem so ga vlekli s šestimi pari konj, v klance pa so »forajtali« (pripravili) z voli. Pot je vodila skozi Rakek, Planino in dalje po izredno prometni Jamborni cesti skozi Studeno, Landol, Razdrto, Senožeče in Sežano do Ladjedelnice Sv. Marka v Trstu.

Hoja velikanka zapušča Rakitno

Avtor: Veljko Toman

Počitek Rakiškega jambora in furmanov v gostilni v Planini
Avtor: Veljko Toman

Do ladjedelnice v Trstu so prispeli 24. januarja 1894. Jambor velikan – pravili so mu »lesena pošast« – je vso pot zbujal veliko občudovanja, tudi pri Tržičanih.

Vir: Zloženska Turističnega društva Rakitna-Pot slavnega Rakiškega jambora leta 1894

Viktorija Grašič Bole

VOLOVJA REBER (VELIKA MILANJA 1099 m, BELE OVCE 1029 m, Milanka 948 m), 19. 1. 2020

Lepo, a vetrovno januarsko nedeljo smo se z Anico Žmavc odpravili na Volovjo reber, ki s svojimi grebeni sodi v snežniško predgorje in se nahaja globoko v Notranjski. Na sredi cestne povezave med Ilirsko Bistrico in Snežnikom oziroma Sviščaki se cesta odcepi na levo, približno 7 km od Ilirske Bistrice. Parkirali smo ob cesti in začeli z nenapornim vzponom na začetek Volovje rebri po traviščih, ki se razprostirajo, do koder seže oko. Visoka suha trava, nizki osamelci borovci, nenavadno skalovje in skalni osamelci, od katerih so nekateri živalskih oblik (npr. voliček), posuti po goličavah, ter razgledna slemena, vse to daje tej pokrajini prav poseben čar.

Kamen voliček

Foto: Darja Pintarič

Bodeča lepotica

Foto: Darja Pintarič

Burja je bila huda in na nekaterih izpostavljenih mestih nas je skoraj prestavljala, s takimi sunki se je zaletavala v nas. Prodirali smo preko planjav in goličav Volovje rebri, očarani z divjo in pristno lepoto samotne pokrajine, ki jo je marsikdo od nas obiskal prvič. Anica nas je večje vodila po številnih kolovozih in komaj shojenih poteh, ki se v nedogled vijejo po planjavah in ki jih moraš dobro poznati, ker niso označene. Povzpeli smo se na tri vrhove, Milanjo, ki je najvišji vrh, na Milanko in Bele ovce, kjer je veliko ovcam podobni skal, včasih pa so se tu pasle prave ovce. Srečali nismo tako rekoč nikogar, verjetno tudi zaradi

Pogled na zasnežene Dolomite

Foto: Darja Pintarič

neprijaznega vetrovnega vremena, pa tudi sicer je tu malo izletnikov, saj je Volovja reber krepko izven uhojenih turističnih poti. Planjave so popolnoma nenaseljene, puste in pravi skriti biser prvinske narave. Tukaj, na robu velikih snežniških gozdov, je ta redko poseljeni del Slovenije najbolj neposeljen. Nekoč so prebivalci na teh

planjavah pasli ovce in koze, danes pa tukaj nihče več ne kosi niti ne pase čred. Volovja reber je tudi gnezdišče redkega beloglavega jastreba, ki se hrani z mrhovino, vendar nismo imeli sreče, da bi ga morda uzrli, kako kroži nad planjavami. Zaradi prevetrenega ozračja pa smo lahko občudovali lep razgled

po večjem delu jugozahodne Slovenije, ki je segal celo do zasneženih italijanskih Dolomitov, kar je možno samo v lepem vremenu.

Počitek na poti

Foto: Darja Pintarič

Poiskali smo zatišje in se okrepčali z malico iz nahrbtnika ter se malo odpočili od vetra. Ko smo se vračali, nas je Tomaž presenetil z vabilom na ogled preraščene in delno razstreljene italijanske utrdbe, ki so jo Italijani zgradili in uporabljali med prvo in drugo svetovno vojno. To je le ena od številnih podzemnih utrdb, ki so jih zgradili italijanski vojaki, skupaj s kolovozi in potmi, ki se vijejo po grebenih. vzdolž grebena Milanja se namreč nahaja kar devet utrdb. Tomaž je obljubil, da nam ne bo žal, če bomo naredili ovinek, in res je bilo tako. Utrdbe na

vrhu hribovske kote skoraj ni bilo videti, saj je razrušena, in če ne poznaš dostopa, ne moreš slutiti, kaj se skriva globoko pod zemljo. Spustili smo se v globel gozda in v utrdbo prišli za grebenom desno zgoraj, saj je levi vhod porušen. S svetilkami smo se podali v notranjost za Tomažem, ki utrdbo dobro pozna in nas je večje vodil skozi dolgo rove, mimo spalnic za vojake in za oficirje, mimo kuhinje in skladiščnih prostorov, latrin, prostora za generator in drugih koticikov. Stanje teh prostorov je neverjetno, apneni belež je svež, kot da so ga ravnokar nanesli, prezračevalni sistem je enkratni, saj ves čas piha svež zrak v notranjost, in vlage ni. Res neverjeten inženjerski dosežek! Rove bi bilo treba samo očistiti, odstraniti nekaj debrisa, napeljati spet kable, luči in cevi in namestiti vrata in že bi bil ta podzemni del spet uporaben za bivanje.

Utrdbe na Milanji

Zadovoljni viharniki

Foto: Darja Pintarič

Prebičani od vetra in opiti z lepotami širnih samot smo se nazaj grede ustavili v domači gostilnici, ki je bila edina odprta daleč naokoli, in se na toplem v zavetju pred burjo pridružili številnim domačinom, ki so se zatekli tja, da bi si popestrili dolgočasno nedeljo.

Volovja reber je dragoceni naravni habitat in samo upamo lahko, da bo tak tudi ostal in da ga ne bodo uničile številne vetrnice, glede katerih že dolgo poteka hud boj med energetiki in okoljevarstveniki.

Simona Leitgeb

PRISPEVEK PLANINSKE SKUPINE TACEN

PLANINARJENJE V KORONA DOBI

Dobrovlje

Virus se plazi z zahoda, oblastni ukrepi z omejitvami in prepovedmi kapljajo po nas; ne kapljice, vsak dan nova ploha, česa ne smeš in kaj moraš. Ker je napovedano lepo vreme za tretjo marčno nedeljo, izberem prijazne Dobrovlje za naš cilj. Do Kokarij v Zadrecki dolini z osebnimi avtomobili, nato pa po vzhodni poti čez Tajno na Čreto do cerkvice sv. Katarine in spust poti zahodni poti mimo Doma planincev na Farbanci v Kokarje; dobrih 600 metrov višine. Jutranji shod je pokazal, da opozarjanje zdravstva in ukrepi vlade puščajo posledice. Samo pet se nas je odločilo za izlet, ki sicer ni bil v nasprotju s prepovedmi in zapovedmi. Na izhodišču pri ličnih hišicah, kozolcu in igriščih Športno rekreacijskega centra Laze ni bilo žive duše, še avtomobila nobenega, pa čeprav nismo pretiravali z zgodnjo uro; sonce je bilo že kar visoko. Lepo označena steza skozi gozd do Kraplje je minila v miru, prehitela nas je le četverica mladih rekreativcev in dva planinca, ki sta se nam izognila v loku, na Čreti nikogar, če ne štejem domačinov pri hišah, pri sv. Katarini še svetnice ni bilo moč videti in ne angelčkov. Blažen mir! Po krajšem počitku in martinčkanju na soncu smo se spustili po gozdu (mimo treh planincev!) na Farbanco. Že preizkušeno prijazen dom s

Osamljena sv. Katarina

Foto: Zdravko Melanšek

prijaznim in zgovornim oskrbnikom sta nam popestrila izlet in nas »zavedla« k daljšemu počitku ob pijači in prigrizkih. Drugi obiskovalci nas niso motili, bilo jih je manj kot prstov ene roke. Spustili smo se še do naših avtomobilov v ŠRC in se, po dobrih petih urah s počitki vred, odpeljali na zaslužen prehranjevanje v gostišče 905 na Črnivcu. Bolj prazna kot polna restavracija nas ni motila in privoščili smo si nedeljsko kosilo, druge hrane namreč ni bilo mogoče dobiti, ker so izpraznili zaloge zaradi zapovedanega zapiranja gostiln s ponedeljkom. Uspešen in lep izlet smo zaključili z mislijo na naslednjega: kdaj ga bo sploh dopustno izpeljati.

Držimo predpisano razdaljo

Foto: Zdravko Melanšek

Čakanje, odlaganje, čakanje, odlaganje ...

Naše izlete že pol-četrto desetletje organiziramo tako, da sproti tedensko izberemo cilj in pot, predvsem v odvisnosti od vremena, sredi tedna pa napovemo izlet. V korona dobi je moje tedensko delo vsebovalo spremljanje razmer vseh vrst in oblik, spremljanje oblastnih ukrepov o prepovedih in zapovedih ter obveščanje članov o izletu konec tedna. Moral sem se ponavljati: izleta še ne bo, ta vikend izleta ne bo, še ne moremo na izlet ... Neprijetno pisanje! Ker pa naše planinarjenje ne temelji samo na hoji po planinah, temveč tudi na druženju in skupnem uživanju na izletih, nismo le skupaj hodeči oziroma znanci z izletov, temveč prijatelji. Zato se ne srečujemo in družimo samo na izletih. V tej abstinenci izletov smo se družili bolj virtualno, telefonski pogovori, pisarjenje po elektronski pošti, tu in tam kak živ stik na razdalji, ki ni za kratkovidne. Bolje kot nič, čeprav ni niti približek pravemu druženju. Tako smo si redno izmenjevali vesti o posamičnih skokih na hribčke v občini, poganjanju biciklov po občini, nabiranju čemaža po občini ... Eni bolj dejavni, drugi manj. Tisti z vrtovi so se pohvalili, da tako temeljito obdelanega in urejenega vrta že dolgo niso imeli. Resnici na ljubo, tudi vreme je šlo na roko. Menim pa, da smo občinsko mejo dodobra spoznali, ne vem pa, če tudi razumeli nujnost poznati njeno traso in konfiguracijo. Kdo ve, morda nam bo pa ob kakšnem novem osamosvajanju še prav prišlo! Izmenjevali smo si tudi novosti in zanimivosti o korona dobi, še največ o zaščitnih maskah in njihovi izdelavi iz serviet ali pa kanistrov za vodo. Najbolj všečna verzija je bila tista o maski iz modrčka: prepoloviš ga, dodaš nekaj trakov in dobiš dve uporabni maski. Moški smo pri tem imeli nekaj težav zaradi pomanjkanja surovin. Pri teh uporabnih, še bolj pa zabavnih izmenjavah mnenj, je vzbudilo pozornost vprašanje: »Kaj pa če imaš joške manjše od gobca?« Odgovore bom zamolčal. Za praznik upora proti okupatorju sem bil že tik pred izdajo obvestila o izletu, a sem se odrekel pozivanju h kršenju prepovedi in zapovedi. Smo se pa zato ob solidni udeležbi sedmerice praznično in uporu primerno sprehodili mimo ljubljanskih spomenikov ženskih demonstracij zoper

okupatorja, obiskali spomenik in grobnico narodnih herojev, pa še najnovejši spomenik ob parku Zvezda, ki bo morda nekoč nekoga zavedel v poimenovanje »Herkulova stebra«.

In za prvomajski vikend gremo na pravi planinski izlet, po mesecu in pol mrka in mraka! Zaenkrat še znotraj občine, ker je zunaj nje postalo že skoraj tujina in se moramo počasi navajati.

29. april 2020

Zdravko Melanšek

LEDENIK PERITO MORENO V PATAGONIJI

POTOVANJE PO PATAGONIJI - FEBRUAR 2020

Na to potovanje smo se pripravljali kar nekaj let. Naš glavni cilj je bil ogled ledenika Perito Moreno na jugozahodu argentinske Patagonije. Pred več kot štirimi desetletji sem ga obiskala s svojo primarno družino, a moj mož, čeprav je bil že velikokrat v Argentini in v Patagoniji, ga še ni videl. Tako je končno padla odločitev, da to potovanje uresničimo v letošnjem poletju (za južno poloblo).

V torek, 11. februarja, sva z možem odletela v Buenos Aires, od tam pa po dveh dneh še enkrat letela, tokrat na jug v mesto Trelew, kjer živi moj brat Peter in kjer sem nekaj let živela tudi sama. V ponedeljek, 17. februarja, smo vsi trije začeli naše potovanje, ki nas je peljalo čisto do juga province Santa Cruz, v mesto Río Gallegos, potem v Chile, v mesto Punta Arenas, naprej v Puerto Natales, naslednji postanek je pa bilo mesto El Calafate, od koder se organizirajo izleti do ledenikov.

Ko sem bila prvič pred leti v tem kraju, je bil samo malo večja vas, zaspana in preprosta. Danes se je El Calafate spremenil v zelo privlačno in prijetno turistično mestece, ki šteje približno 25.000 prebivalcev in ima celo mednarodno letališče. Če gledam nanj iz današnje perspektive, ko svet skoraj stoji, se mi zdi njegov utrip še toliko bolj živahen, vse polno je bilo turistov, restavracij in gostiln, mamljivih trgovinic, ... Tukaj smo obiskali najlepšo trgovino s spominki, kar sem jih kdaj koli videla: imenuje se Arte Indio, ponuja ogromno, res ogromno raznolikih izdelkov domačinov, večinoma ročno izdelanih, iz najrazličnejših materialov, ki so prava paša za oči. Trgovina je zelo velika in postavitev izdelkov izredno privlačna, zato v njej z lahkoto pozabiš na čas.

V petek, štiri dni po začetku našega popotovanja, nas je ob 9.30 v hotelu pobral kombi in nas peljal 65 km

proti zahodu. Ker cesta ni preveč dobra, je vožnja trajala kakšno uro in pol. Prvič smo se ustavili, še predno smo prišli do samega ledenika, tako da smo ga lahko občudovali od daleč, v vsej svoji mogočnosti. Trideset kilometrov meri njegov ledeniški jezik, ki se nad Argentinskim jezerom raztegne pet kilometrov v širino. Res veličastno! Po nadaljevanju vožnje smo prispeli do cilja in malo kasneje smo se vkrcali na ladjo, ki nas je približala fantastičnemu "pročelju" tega naravnega velikana. Človek bi si lahko ure in ure ogledoval različne barve in oblike, s katerimi se poigravata zmrznjena voda in sonce ...

Ledenik Perito Moreno

Foto: Aleksandra Igljič Šef

Ledeni velikan je nastal pred več kot milijon leti. Leži v narodnem parku Los Glaciares, ki je od leta 1981 pod Unescovo zaščito. Poimenovali so ga po raziskovalcu z imenom Francisco Pascasio Moreno oz. *Perito* Moreno (Perito pomeni strokovnjak). V drugi polovici devetnajstega stoletja je raziskoval Patagonijo in kljub temu, da je pomembno vplival na razvoj te regije, se ga v času mojega šolanja v Argentini skoraj ni omenjalo. Bil je izjemno radoveden pionir, ki je veliko prispeval pri začrtanju meje med Argentino in Čilom. Čeprav je izhajal iz višjega družbenega razreda, je imel izreden posluš za revne in socialno ogrožene. Svojo politično moč je izkoriščal za dobro ljudi. Danes gledam nanj kot na enega od največjih herojev argentinske zgodovine.

Ledenik skupno meri 170 m, njegov 70-metrski vrh nad gladino jezera pa je približno tako visok kot znani obelisk v centru Buenos Airesa. Ob počasni enourni vožnji z ladjo smo opazovali stalno spreminjanje njegovega videza, iz vsakega novega zornega kota je pogled drugačen, z neverjetnimi oblikami in v vseh odtenkih modre, kar jih narava premore, s temno rjavimi žilami sedimentov, ki rišejo zanimive figure. Vsi skupaj smo strmeli v ta čudež narave. Nestrpno smo čakali, da bi opazili kakšen "odlom", ko bi ledeni blok gromko padel v vodo, a se to v času našega obiska žal ni zgodilo.

Igra barv in senc na ledeniku

Foto: Aleksandra Igljič Šef

Po kratki plovbi smo se vrnili v bližnje pristanišče. Avtobus nas je popeljal do restavracije na dobro kosilo s prelepim razgledom, od koder smo se po načrtno speljanih poteh, zaščiteneh z ograjo, peš spustili na razgledno ploščad. Razgled na ledenik s te perspektive je dih jemajoč – opazujemo gmoto ledu, ki se kot preorana njiva stalno premika, stoka, grmi in poka. Človek se počuti izjemno majhnega, moč narave je tu oprijemljiva, hkrati blizu in daleč. Po jezeru plavajo manjši kosi ledu, vsak ima svojo obliko in barvo, vsak od njih je drugačen in edinstven, dokler se ne stopi z jezerom.

Polni čudovitih vtisov smo naslednji dan nadaljevali pot proti severu, naša zadnja točka v tej smeri je bilo malo mestece El Bolsón v provinci Río Negro. Potem pa še samo v smeri vzhod, nazaj do mesta Trelew. In čez nekaj dni zopet let v Buenos Aires in kmalu potem nazaj v Evropo.

Ves čas našega 5.000 km dolgega potovanja so nas spremljali gvanaki, silno radovedni predniki lame in alpake, ki so se zadnja leta zelo razmnožili in jih je moč srečati ob cesti in tudi na njej, saj z lahkoto preskočijo ograje, ki so bile postavljene, da bi ovcam preprečili izhod na cesto. Zaradi tega je med vožnjo potrebna velika pozornost.

Radovedni gvanaki

Foto: Aleksandra Iglič Šef

Po tem vrhunskem doživetju in končanem potovanju sva z možem 5. marca pristala na letališču Jožeta Pučnika, komaj teden dni pred razglasitvijo karantene ... Imela sva neznansko srečo, da sva lahko zaključila svoje čudovito potovanje brez kakršnih koli zapletov.

Aleksandra Iglič Šef

LITERARNI KOTIČEK

SENIK

Kako se časi spreminjajo. Zdaj spravljajo seno v bale. Prejšnji teden je soseda odkrila v eni blizu doma, lisičji brlog. Brž se ji je posvetilo, kje so končale njene race in pet grahastih kur. Zaljubljenecem, ki iščejo varen kotiček za izpolnitev skritih želja, bale sena ne pomenijo nič. Včasih je bilo vse drugače. Ko so seno še obešali po kozolcih in ga tlačili v senike, se je moji prijateljici zgodilo nekaj zanimivega.

Ob kavici sva se takrat s Karmen pogovarjali, kam na dopust. Rekla sem, da bi šla za teden ali dva, na deželo. Ves dan bi hodila naokoli, zvečer pa sladko zaspala v dišečem senu.

»Ne omenjaj sena,«

me je prekinila sredi stavka. Poklicala sem natararja, naročila za obe nekaj krepkega in prisluhnila, kje in kdaj so pognale korenine njene preobčutljivosti na seno.

Karmen, skrbna mati in ljubeča žena, je nekega dna sedla v avto z nič manj ljubečim očetom in pozornim soprogom, ki pa ni bil njen. Nobenih namenov nista imela, kot bi kdo mislil. Šla sta samo malo ven, da bi si v miru, kot že tolikokrat, razkrila srce. Ona bi rekla:

»Moj mož ni slab človek toda jaz ga ne ljubim.« On pa:

»Moja žena je dobrega srca, odlično kuha a če ne bi bilo otrok, bi se že zdavnaj ločil.«

Potem bi se oba pomirjena in zadovoljna vrnila vsak v svoj pekel, kot rada imenujeta toplo družinsko gnezdo.

Peljala sta se že nekaj časa, ko se jima je zazdelo vse nenavadno romantično: vreme, ura, celo dan v tednu. Pokrajina je bila samotna, nikjer žive duše, le tam nekje, ne predaleč, je stal senik. Peš sta šla v tisto smer. Hodila sta molče, zatopljena vsak v svojo predstavo o stvari.

»Glej, no, senik,«

sta se delala začudena, ko sta prišla na cilj. Z vseh strani sta si ogledovala njegovo preprosto arhitekturo. Posebno zanimanje jima je zbudila lestev, ki je vodila do odprtine pod streho.

»Le kako je zgoraj,«

je kar tako vprašala ona.

»Greva pogledat,«

se je ojunčil on in preizkusil trdnost lestve. Zgoraj ni bilo nič drugega kot seno. Ogled ju je razočaral, zato sta se objela v znak, da to ne bo načelo njunega prijateljstva. Ravno sta se ozirala, kam bi odložila obleko, ko sta zaslišala traktor, ki se je ustavil spodaj. Skozi špranje sta oprezala, kaj se dogaja. S traktorja je stopil možakar in šel naravnost k prislonjeni lestvi. Zadržala sta dih in iskala primerne besede, da bi mu pojasnila svojo prisotnost na seniku. Še preden sta se domislila česa, je odnesel lestev na prikolico in odpeljal. Ko je ropot traktorja utihnil, sta previdno odškrnila vrata in pogledala navzdol. Obema se je zavrtelo v glavi. Na vse pretege sta začela prazniti senik, da bi nastal spodaj kup, v katerega bi skočila. Prah in drobir sta se jima zažrla v prepoteno kožo, neznosno ju je pikalo in srbelo. Naenkrat jima je postalo vseeno, če se polomita ali ne. Vdana v usodo sta skočila in jo odnesla brez poškodb. Ta izkušnja je obema priskutila seno za večne čase.

On je odprl odvetniško pisarno in do danes ubranil vse požigalce senikov. Ona pa je razgibala javno mnenje s trditvijo, da so seniki in kozolci navaden kič in jih je treba vse do zadnjega, zravnati z zemljo.

Avtorica: Olga Weissbacher

Dežela kozolcev (Šentrupert)

Foto: Ana Tušar

ČLANI PRIPOROČAJO V BRANJE

Naša članica je uživala v branju naslednjih knjig o gorah in teku:

Viki Grošelj: 40 let mojih soočanj s Himalajo

Dina Štěrbová: Hrepenenja in usoda – prve ženske na osemtisočakah

Petra Vladimirov: Evforija (233 kilometrov Pirenejev ob poti do morja) – zgodba o teku

UTRINKI IZ NARAVE

DOMAČI VRABEC

Čeprav jih srečujemo v naši bližini in nas na svojo prisotnost opozarjajo s svojim »čiv, čiv...«, vemo o njih zelo malo. Tako so nam blizu, da jih prepoznamo v pregovorih: »Bolje vrabec v roki, kot golob na strehi!« ali pa »O tem čivkajo že vrabci na strehi!«

Domači vrabec, največkrat tudi samo vrabec (latinsko ime *Passer domesticus*), je najbolj poznana majhna ptica pevka pri nas, ki spada v družino vrabcev. Je človekov zvesti spremljevalec. Za domačega vrabca je značilna različna obarvanost samca in samice. Njegovo naravno življenjsko okolje sta pretežno Evropa in Azija, človek pa ga je zanesel tudi na druge kontinente.

Ker živi v človekovi bližini, so ga nekateri poimenovali kar na pol udomačeni ptič. Pa v resnici ni tako. Okoli nas se zadržuje le zaradi hrane. Ne spusti se pa v našo neposredno bližino tako kot sinice, ki velikokrat napravijo gnezdo v poštnem nabiralniku ob vratih. Domači vrabec je dolg okoli 15 cm. Značilna zanj je sivo rjava barva s črnimi črtami po hrbtu. Kljun je kratek in močan, v obdobju parjenja pa postane pri samcih skoraj črn, medtem ko je pri samicah rjav.

Samec domačega vrabca

Foto: Anton Doma

Samica domačega vrabca

Foto: spletna stran Notranjski regijski park

Samec je po prsih in grlu črn, po glavici pa siv z rjavimi črtami. Samica ima prsi in grlo sivo, glava je rjava. Samec je bolj pisan kot samica. Pozimi se ta razlika zmanjša, saj samec izgubi nekaj pisanosti, predvsem črno perje na prsih.

Mladički so po barvi podobni vrabčevki, po trebuhu so rjavkasti in delujejo našopirjeno.

Preko celega leta se vrabci družijo v jatah tudi, ko se pariyo. Tako tudi gnezdiyo, iščejo hrano in se družijo tudi ponoči. Njihova družabnost je najbolj izrazita pozimi, ko skupaj iščejo hrano, počivajo in se čistijo. Gnezdiyo kolonijsko v luknjah in razpokah zidov, pod žlebovi, v grmovju, redkeje v drevesih. Ko se pariyo, samci budno pazijo bližino gnezda. Gnezdo splete samec, to je običajno neurejen kupček vejic, raznih odpadkov, notranjost pa je napolnjena s perjem. Taka so gnezda v luknjah in razpokah zidu, gnezda na drevesih ali

v grmovju pa so kupolaste oblike. Par ostane skupaj vse življenje.

Vrabčevka znese 4 do 6 jajc, ki so različna po barvi, velikosti in obliki. Običajno so posejana s črnimi, sivimi ali rjavimi pegami na modri ali rumeni podlagi. Vali samo samica, vrabčki se izležejo že po 10 do 12 dneh, Vrabci se razmnožujejo zelo hitro, saj ima par lahko v poletju do trikrat mladiče, kar pomeni do osemnajst malih vrabčkov. Mladičke hranita oba starša.

Po 14 dneh so vrabčki že sposobni leteti in zapustijo gnezdo. Nekaj dni potem, ko vzletijo, so še odvisni od prehranjevanja s strani staršev, saj si hrane še ne znajo poiskati sami. Počasi si poiščejo hrano sami in po tednu dni so povsem samostojni. Seveda vsi mladi vrabčki ne preživijo, boj za preživetje je zelo hud. Prvo leto jih preživi le četrtnina. Veliko jih je plen ujed, veveric, krokerjev, mnogi končajo v mačjih krempljih.

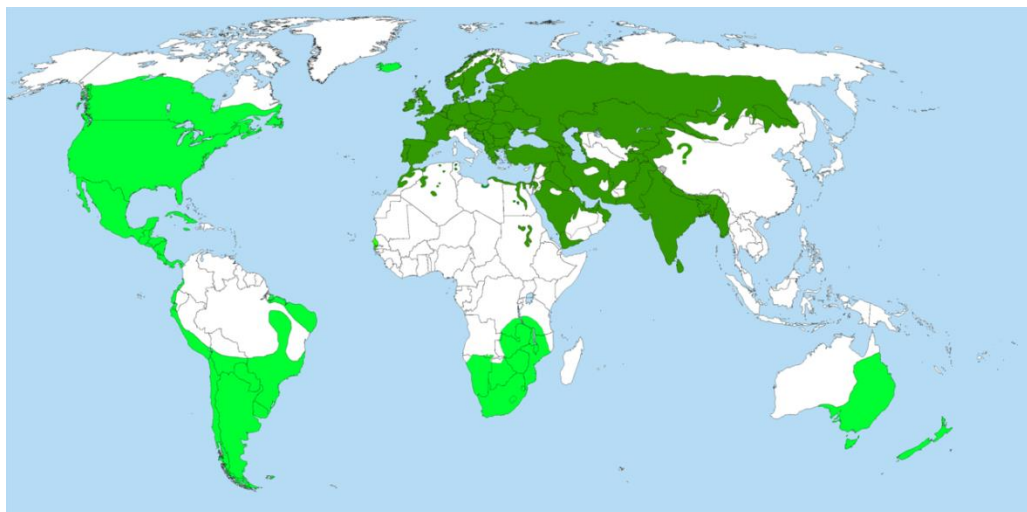
Za njihov konec smo tudi krivi ljudje. So najpogosteje poškodovane ptice v prometu. Ponekod jih lovijo tudi za hrano. Kljub temu pa dočakajo kar zavidanja dolgo življenje. Na prostosti naj bi domači vrabci doživeli 20 let, v ujetništvu pa celo 23 let. Na Danskem so ujeli domačega vrabca, ki je po obročkanju živel še 19 let in 9 mesecev.

Oglašajo se z neumornim »čiv, čiv ...«. Znajo biti izredno glasni, ker želi vsak s svojim »čiv, čiv ...« opozoriti nase.

Prehranjujejo se s semeni, tudi ličinkami in žuželkami, z njimi vrabčevke hranijo mladiče. Pozimi so reden gost ptičjih krmilnic. Tudi sadike solate so jim priboljšek, prav tako pa ostanki hrane-drobtine.

*Nekaj dni star mladič domačega vrabca
Foto: spletna stran Wikipedija*

Območje poseljenosti-temno zelena barva naravna poseljenost, svetlo zeleno območje, kamor ga je zanesel človek

Foto: spletna stran Wikipedija

Domači vrabec se je prilagodil življenju v bližini človeka. Živi na kmetijah, vaseh, parkih, predmestjih ter v samih središčih mest. V neposeljenih krajih je zelo redek. Zasedimo ga po večini Evrazije (Evropa-Azija), le na najbolj suhih in najhladnejših predelih ga ni. S človekovo pomočjo se je poselil na večjem področju Amerike na jugu Afrike ter vzhodne Avstralije. Velja za drugo najbolj razširjeno vrsto ptic na svetu, takoj za udomačeno kuro. Pa ni povsod tako. V delih Zahodne Evrope opažajo precejšnje zmanjšanje njegove populacije, ki je posledica sprememb v poljedelstvu, zaradi katerih je manj semen na njivah, zaradi strožjih predpisov pri skladiščenju semen, bolj zaprtih prostorov in izginjanju dreves in zelenih površin v mestih, kjer poleti ne najdejo dovolj hrane za preživetje malih vrabčkov.

Ker je vrabec zelo agresiven in se hitro razmnožuje, v okoljih, kamor je bil vnesen, izpodriva domače -avtohtone ptice.

Anton Doma